

کلام آغازین

مرجعیت علمی

سید سروش قاضی نوری

کلام آغازین

دوره ۳۲ | شماره ۳ | پیاپی ۸۷ | مهر ۱۴۰۱

تاریخ انتشار برخط: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

صفحات: ۱-۲

شاپا چاپی: ۲۶۹۰-۱۰۲۷

شاپا الکترونیکی: ۴۵۱۴-۲۷۸۳

چشم‌اندازها و تصاویر مطلوب یکی از عناصر ساخت آینده هستند و برای رسیدن به آینده‌ای مطلوب نیازمند تصور چشم‌اندازی جذاب و رفیع هستیم. چشم‌اندازها می‌توانند به بسیج منابع، جهت‌دهی به توانمندی‌ها و هم‌افزایی نیروها کمک کنند. بدیهی است که ساخت چشم‌انداز به معنی دستیابی به آن نیست، بلکه اقدامات ما نیز باید در جهت ساخت و تحقق آن برنامه‌ریزی و اجرا گردند. «مرجعیت علمی» به یک معنا چشم‌انداز یا تصویری است که پیش روی جامعه و نظام علم و فناوری ما ترسیم شده است. یعنی جامعه علمی ما حرکت خود را باید در جهت تحقق این تصویر و چشم‌انداز تنظیم کند که انشالله در افق حرکتی خود در آینده به این تصور بتواند واقعیت ببخشد. این تصور که جامعه علمی ما در ایران رهبری حوزه‌هایی از علوم و فناوری را در جهان به دست داشته باشد، به نحوی که هم جامعه ایرانی و هم کل جامعه بشری از منافع آن برخوردار شود و جامعه علمی جهانی نیازمند مراجعه به افکار و آثار دانشمندان ایرانی باشد، چشم‌اندازی است بلند و انگیزاننده که با تاریخ، اعتقادات، فرهنگ و روحیه ایرانی سازگاری دارد. البته «مرجعیت علمی» فقط یک چشم‌انداز نیست. «مرجعیت علمی» به معنای دیگر، یک راهبرد جهت‌بخش برای جمهوری اسلامی ایران است. یعنی اگر جمهوری اسلامی ایران قصد دارد در چشم‌انداز خود تمدن نوینی را پایه‌گذاری کند که ما از آن تحت عنوان تمدن نوین اسلامی-ایرانی یاد می‌کنیم، باید راهبرد مناسب برای تحقق این چشم‌انداز داشته باشد و بهترین راهبرد تحقق این تصویر ملی، مرجعیت علمی و فناوری است؛ یعنی اینکه ما اگر می‌خواهیم تمدن‌ساز باشیم ممکن است راهبردها یا مسیرهای مختلفی را برای خودمان انتخاب کرده باشیم. ممکن است کسانی بیاندیشند که تمدن‌سازی از مسیرهای تجاری، نظامی یا مانند اینها قابل تحقق است، اما تاریخ نشان داده است که اقتدار نظامی یا تجاری برای یک کشور، بدون تکیه بر افکار

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی، تهران، ایران

ghazinoori@atu.ac.ir

ORCID: 0000-0001-6356-0257

استناد به این مقاله: قاضی‌نوری، س. س. (۱۴۰۱). مرجعیت علمی، رهافت، ۳۲ (۳)، صص. ۱-۲.

DOI: 10.22034/RAHYAFT.2022.14007

ناشر: مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

و اندیشه‌های متمایز و تنها با دنبال‌روی در عرصه‌های علم و فناوری ممکن نیست. برای تمدن‌سازی در عصر جدید نیز هر چند تعاملات بین‌المللی و استفاده بهینه از لوازم و دانش‌های روز دنیا لازم است، اما بدون رهبری فکری و فنی، حداقل در بعضی از زمینه‌های کلیدی، کافی نیست. از این رو به نظر می‌رسد که «مرجعیت علمی» یکی از بهترین راهبردهایی است که می‌تواند تمدن نوین مدنظر را محقق کند.

به‌رغم این اهمیت راهبردی مفهوم مرجعیت علمی، چه برای جامعه علمی کشور و چه برای کلیت نظام جمهوری اسلامی ایران، و توجه این مفهوم در اسناد بالادستی، به نظر می‌رسد نه درک کاملی از چیستی آن ایجاد شده، نه چرایی و لزوم آن برای اقشار مختلف علمی و اجرایی کشور به درستی تبیین شده و نه برنامه‌ریزی منسجمی در جهت تحقق آن انجام شده است.

مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور به عنوان کانون سیاست‌پژوهی، نظریه‌پردازی، توانمندسازی و مشاوره سیاستی در عرصه علم، فناوری و نوآوری سعی کرده با دعوت از تمام اندیشمندان و صاحب‌نظران برای مشارکت مؤثر، پرداختن به این مفهوم و روشن کردن زوایای مرجعیت علمی اعم از چیستی، چرایی و چگونگی آن را وجهه همت خود قرار دهد. اختصاص شماره‌هایی از فصلنامه رهیافت (به عنوان قدیمی‌ترین و یکی از معتبرترین مجلات سیاست‌پژوهی علم، فناوری و نوآوری ایران) به این موضوع و برگزاری کنفرانس ملی مرجعیت علمی در سال ۱۴۰۲ با مشارکت نهادهای ملی با پانزده پیش‌نشست تخصصی، گوشه‌ای از این تلاش همه‌جانبه است.

امید است آنچه در زمانی کوتاه برای انتشار در این نشریه گرد آورده‌ایم، مورد توجه اهل اندیشه قرار گیرد و مقدمه‌ای برای ایجاد وفاق ملی بر سر چیستی، لزوم و چگونگی تحقق مرجعیت علمی باشد.